

Metin Alparslan, In Memoriam Ali Dinçol

Martin Bachmann, In Memoriam Oktay Aslanapa

Daniel Schwemer, In Memoriam Heinrich Otten

Martin Bachmann, Das ehemalige deutsche Generalkonsulat. Zeuge der kosmopolitischen Vergangenheit İzmirs

Zusammenfassung: Das ehemalige Wohnhaus der Familie Guiffray am Kordon in İzmir ist weder in seiner ursprünglichen Gestalt noch in der zeitgemäßen Garderobe des deutschen Generalkonsulats der 1930er Jahre als ein herausragendes Werk der Baugeschichte zu bezeichnen. Die eingehende Untersuchung seiner geschichtlichen Entwicklung und seines Gebäudebestands führt dennoch zu einigen bemerkenswerten Aspekten der Anlage. Diese, der weitgehende Verlust historischer Bauten am Kordon und das Zeugnis der levantinischen Vergangenheit İzmirs verleihen dem Gebäude eine besondere, durchaus nicht nur regionalgeschichtliche Bedeutung. Die schonende Restaurierung und eine geeignete Nutzung, die einen Fortbestand des historischen Gebäudebestands ohne wesentliche Eingriffe garantiert – etwa in Gestalt eines Kulturzentrums – sind daher als dringende Desiderate zu bezeichnen.

The Former German Consulate-General. Evidence of İzmir's Cosmopolitan Past

Abstract: The former residence of the Guiffray family on the Kordon in İzmir cannot be described as an outstanding work in the history of architecture, neither in its original form nor in the modernized guise of the German Consulate-General of the 1930s. However, investigation of its historical development and inspection of its surviving structures reveal some very noteworthy aspects. These aspects, together with the evidence it provides of İzmir's Levantine past, and the fact that many of the Kordon's historical buildings have now been lost invest the building with a particular significance not only in respect of regional history. Preservative restoration and appropriate utilization in a manner that guarantees the continued existence of the historical building fabric without substantial modifications – for example in the form of a cultural centre – are therefore strongly to be desired.

Bir Zamanların Almanya Başkonsolosluğu – İzmir'in Kozmopolit Geçmişinin Delili

Özet: İzmir, Kordon'da bir zamanlar Guiffray Ailesi'nin ikametgâhı olan yapının, ne başlangıcındaki biçimiyle, ne de 1930'lu yılların Almanya Başkonsoloslukları yelpazesinde, mimari açıdan önemli bir yapı olduğu söylenemez. Yine de, bu yapının tarihi gelişiminin ve mevcut yapı varlığının ayrıntılı bir biçimde incelenmesi sonucunda, yapının pek çok dikkate değer özellik saptanabilmiştir. Bu durum ve Kordon'daki tarihi yapıların büyük bir kısmının ve İzmir'in Levanten varlığının belgelerinin yok olması bu yapıya, sadece bölgesel tarih kapsamıyla sınırlı olmayan özel bir önem kazandırmaktadır. Tarihi yapı dokusuna zarar vermeyecek olan özenli bir onarım ve uygun bir kullanım – mesela bir kültür merkezi biçiminde – bir an önce gerçekleştirilmelidir.

Hülya Bulut, Westabhangkeramik aus Daskyleion

Zusammenfassung: Der folgende Artikel umfasst einen Teil der ausgewählten Westabhangkeramik, die in der Ausgrabung von Daskyleion zutage getreten sind. Diese Keramikgattung, die im 3. Jh. v. Chr. entstand und weit verbreitet ist, ist von großer Bedeutung für die Gesamtheit der bekannten hellenistischen Keramik aus Daskyleion. Die in der vorliegenden Arbeit behandelten Exemplare stellen eine getreue Fortsetzung der uns aus den pergamenischen Keramikwerkstätten bekannten Typen dar. Daskyleion bietet ein Gesamtbild nicht nur für die typischen Formen dieser Gattung aus dem kleinasiatischen Raum, sondern auch für die unüblichen Formen, die bisher nicht umfassend bewertet worden sind.

West Slope Ware from Daskyleion

Abstract: This study involves selected examples of the West Slope ware uncovered in Daskyleion. West Slope pottery, used commonly in the Hellenistic world by the first quarter of the 3rd century B. C., is predominant among the Hellenistic fine pottery from the settlement. The strong influences of Pergamene workshops are observed on the forms and decorative schemes. The settlement presents not only the typical examples of Anatolian West Slope ware but also new distinctive forms such as Hellenistic kantharoi with ribbed bodies which have not yet been examined comprehensively.

Daskyleion Bati Yamaci Seramikleri

Özet: Bu makale Daskyleion kazılarında ortaya çıkarılan Batı Yamacı seramiklerinin seçilmiş bir kısmını içermektedir. M. Ö. 3. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren Hellenistik dünyada yaygın olarak kullanılan Batı Yamacı kapları, yerleşimdeki Hellenistik dönem form repertuarında önemli bir yere sahiptir. Kaliteli üretimleri ile dikkat çeken seramiklerin form ve bezeme şemasında, Pergamon atölyelerinin etkisi görülmektedir. Daskyleion, sadece Batı Anadolu Batı Yamacı seramiğinin tipik örneklerini değil aynı zamanda gövdesi yivli Hellenistik kantharos gibi bugüne kadar kapsamlı bir şekilde incelenmemiş olan sıra dışı formları da sunmaktadır.

Eva Christof, Neufund aus Istanbul/Byzantion: Eine hellenistische Grabstele einer Priesterin der Artemis von Sardis

Zusammenfassung: Bei den Bauarbeiten für die neue Istanbul U-Bahn, die mittels Untertunnelung des Meeres den Personenverkehr zwischen der europäischen und der asiatischen Seite der Millionenmetropole maßgeblich erleichtern soll, wurde 2008 eine sehr qualitätsvolle antike Reliefstele gefunden. Sie ist beachtliche 1,68 m hoch, langrechteckig und zeigt im Bildfeld überraschender Weise keine Personen, sondern ausschließlich übereinandergestapelte Objekte, insbesondere einen Hocker, auf dem ein Polster liegt, darüber einen Behälter und noch ein Gefäß. In diesem Beitrag wird eine Deutung als Grabstele einer Priesterin und Mystin der Artemis von Sardis, sowie eine Datierung in die 2. Hälfte des 2. Jhs. v. Chr. erarbeitet.

New Find from Istanbul/Byzantion: A Hellenistic Grave Stele of a Priestess of the Artemis of Sardis

Abstract: An ancient relief stele of very high quality was found in 2008 during construction work for the new Istanbul underground railway that will considerably facilitate passenger transit between the European and Asian sides of the megacity by means of a tunnel under the Bosphorus. The stele is oblong and an impressive 1.68 m high. Surprisingly no people are depicted; instead the pictorial field shows only objects piled on top of each other – in particular a stool upon which a pillow lies, and on

top of that a container and another vessel. This contribution proposes an interpretation as the grave stele of a priestess and mystēs of the Artemis of Sardis, and a dating to the 2nd half of the 2nd century B. C.

İstanbul/Byzantion'dan Yeni Buluntu: Bir Sardes Artemis Rahibesinin Hellenistik Mezar Steli

Özet: 2008'de, deniz altından giden tünel vasıtasıyla metropolün Avrupa ve Asya yakası arasında insan trafiğini büyük ölçüde rahatlatarak olan yeni İstanbul metrosunun inşaatı sırasında, Antik döneme ait kaliteli, kabartma bezemeli bir stel bulunmuştur. 1,68 m yüksekliğiyle iyice büyük, dikdörtgen şekillidir ve şaşırtıcı biçimde yüzeyinde hiç insan betimlenmemiş, onun yerine yalnızca üst üste konmuş nesnelere işlenmiştir: öncelikle üzerinde minder olan bir tabure ve onun üzerinde de iki kap bulunmaktadır. Bu makalede buluntunun bir Sardes Artemis rahibesinin mezar steli olarak yorumu ve MÖ 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlenmesi sunulmaktadır.

Francesco D'Andria, Das Ploutonion von Hierapolis in Phrygien

Zusammenfassung: Die jüngsten Forschungen durch die MAIER (Italienische Archäologische Mission) konzentrierten sich auf den zentralen Bereich der Stadt Hierapolis in Phrygien (Pamukkale, Türkei), südlich des Apollon-Heiligtums. Die Untersuchungen von 2007–2009 förderten einen aufwendig gestalteten Komplex zutage, der in der 1. H. des 1. Jhs. n. Chr. entlang der seismischen Bruchspalte erbaut worden war. Dank der Widmungsinschrift können die Strukturen, einschließlich einer mit einem Bogen ausgeschmückten Höhle und einem rechteckigem Theater, als das berühmte, von vielen antiken Autoren beschriebene Ploutonion identifiziert werden. Dieser Artikel analysiert die unlängst entdeckten archäologischen Zeugnisse und zeichnet die Phasen der chronologischen Entwicklung des Ploutonions bis zu seiner proto-byzantinischen Transformation in ein Nymphäum und seiner anschließenden Zerstörung nach. Gleichzeitig werden die neuen Informationen hinsichtlich der rituellen Funktionen und Praktiken, die mit dem Ploutonion assoziiert werden, analysiert und mit den literarischen Informationen verbunden, die uns durch antike Besucher des Heiligtums überliefert worden sind.

The Ploutonion of Hierapolis in Phrygia

Abstract: Recent research conducted by the MAIER – Italian Archaeological Mission – has focused on the central area of the city of Hierapolis in Phrygia (Pamukkale, Turkey), south of the Sanctuary of Apollo. The 2007–2012 investigations brought to light an intricate architectural complex, built in the first half of the 1st century A. D. along the seismic fault. Thanks to the dedicatory inscription, the structures, comprising a cave embellished with an arch and a rectilinear theatre, can be identified as the famous Ploutonion cited many times by ancient authors. This paper analyses the recently discovered archaeological evidence, highlighting the phases of the Ploutonion's chronological development, up until its proto-Byzantine transformation into a nymphaeum and its subsequent obliteration. At the same time the new data on the ritual functions and practices associated with the Ploutonion are analysed in relation to the information provided by the literary testimony of the ancient visitors to the sanctuary.

Frigya Hierapolis'inde Ploutonion

Özet: Son zamanlarda, MAIER (İtalyan Arkeoloji Heyeti) tarafından, Apollon Kutsal Alanının güneyinde yapılan araştırmalarda Frigya Hierapolis'in merkezine ağırlık verilmiştir. 2007–2009 yılları arasındaki araştırmalar, MS 1. yüzyılın ilk yarısında sismik kırılma yarığı boyunca uzanan özenle yapılmış bir yapı kompleksi ortaya çıkarılmıştır. İthaf yazıtı sayesinde, kemerli bir mağara ve dikdörtgen bir tiyatro da dahil olmak üzere kalıntıların, birçok Antik dönem yazarı tarafından betimlenen meşhur Ploutonion olduğu anlaşılmıştır. Makalede, kısa bir süre önce keşfedilen arkeolojik bulgular analiz edilmekte ve Ploutonion'un Proto Bizans döneminde Nymphaeum'a dönüştürülmesi ve sonrasında tahrip edilmesi sürecindeki kronolojik gelişmesi açıklanmaktadır. Aynı zamanda, Ploutonion'un ritüel işlev ve uygulamaları konusunda elde edilen yeni bilgiler analiz edilmekte, antik dönemde bu kutsal alanı ziyaret edenlerin bıraktığı yazılı kaynaklardan edinilen bilgilerle birlikte ele alınmaktadır.

Il Ploutonion a Hierapolis di Frigia

Riassunto: Le recenti ricerche condotte dalla MAIER – Missione Archeologica Italiana hanno interessato l'area centrale della città di Hierapolis di Frigia (Pamukkale, Turchia), a sud del Santuario di Apollo. Le indagini 2007–2012 hanno riportato in luce un articolato complesso architettonico, costruito nella prima metà del I sec. d. C. lungo la spaccatura della faglia sismica. Queste strutture, costituite da una grotta monumentalizzata da un arco e da un teatro rettilineo, sono identificabili, grazie all'iscrizione di dedica, come il celebre Ploutonion descritto più volte dagli autori antichi. Il contributo analizza la recente documentazione archeologica, evidenziando le fasi cronologiche di sviluppo del santuario di Plutone, fin alla sua trasformazione proto-bizantina in ninfeo ed alla successiva obliterazione. Contestualmente i nuovi dati su funzioni e pratiche rituali del Ploutonion vengono analizzati in rapporto alle informazioni offerte dalle testimonianze letterarie degli antichi visitatori del santuario.

Burkhard Emme, »Das Märchen von den drei Märkten«. Bauten merkantiler Funktion und die städtebauliche Entwicklung des hellenistischen Milet

Zusammenfassung: Das hellenistische und kaiserzeitliche Milet gilt seit den umfassenden Forschungen von Armin von Gerkan als Musterbeispiel einer Stadt, deren Weichbild zunehmend vom wachsenden Handelsgeschehen geprägt wurde. Maßgeblich für diese Vorstellung ist in erster Linie von Gerkans Identifikation mehrerer ausgedehnter Baukomplexe als Marktanlagen, die ihrer topographischen Lage nach gemeinhin als Nord-, Süd- und Westmarkt bezeichnet werden. Mit dem vorliegenden Beitrag wird dieses Modell erstmals kritisch hinterfragt. Anhand architekturtypologischer Kriterien wird aufgezeigt, dass sich sowohl die räumliche Verteilung von merkantilen Anlagen innerhalb der Stadt Milet als auch deren chronologische Einordnung anders darstellen, als bislang angenommen. Abschließend wird eine neue Bewertung der Rolle vorgenommen, die die merkantilen Bauten in der städtebaulichen Entwicklung Milets spielten.

»The Tale of the Three Market Places«. Building Structures of Mercantile Function and the Urban Development of Hellenistic Miletus

Abstract: Ever since the publication of the works of Armin von Gerkan in the 1920s Miletus has been considered an example for the growing importance of trade and economic affairs that went together with the decline of political independence of the Greek poleis at the end of the Hellenistic period. The aim of this paper is to re-examine von Gerkan's theory on its material basis with market buildings

being identified on a typological basis. As a material orientated approach can show, the majority of market buildings were built at a much earlier stage of Milesian history than is usually thought, i. e. at the late 4th/early 3rd century B. C. Finally, with their construction being prior to that of many other public buildings, the importance of market facilities for the local economy and their impact on the urban development are discussed.

»Üç Pazarın Masalı«. Hellenistik Dönem Milet'in Ticari İşlevli Yapıları ve Kentsel Gelişimi

Özet: Armin von Gerkan'ın yaptığı araştırmalardan bu yana Milet, Hellenistik ve İmparatorluk çağında ticaretin önemini gittikçe arttırdığı bir şehir kavramını yansıtan bir »örnek vaka« olarak kabul edilmektedir. Bu görüşün yerleşmesindeki en önemli etken von Gerkan'ın birkaç büyük yapıyı, topoğrafik konumlarına göre kuzey, güney ve batı çarşısı olarak adlandırması olmuştur. Bu makalede bu model ilk kez eleştirel bir yaklaşımla irdelenmektedir. Mimari tipoloji kriterlerine dayanarak ticari işlevli olarak tanımlanan yapıların Milet kenti içindeki dağılımlarının ve kronolojik konumlarının bugüne kadar kabul edilenden farklı olduğu gösterilmektedir. Sonuç olarak ticari işlevli yapıların Milet'teki kentsel gelişimde oynadığı rolün yeniden değerlendirilmesine çalışılmaktadır.

Maryl B. Gensheimer – Katherine E. Welch, Die Achilles-Penthesilea-Statuen-Gruppe vom Tetrastyl-Hof der Hadriansthermen in Aphrodisias

Zusammenfassung: Eine der qualitativ hochwertigsten Kopien der Achilles-Penthesilea-Gruppe wurde bei Ausgrabungen 1966–1967 in Aphrodisias gefunden. Durch die jüngeren Forschungen war es möglich dieser Gruppe weitere Fragmente zuzuordnen. Die Untersuchungen dieser Fragmente bereichern unser Wissen bezüglich dieser wichtigen Kopie und ihrem hellenistischen Original. Die Kopie aus Aphrodisias wurde in ihrem spätantiken Kontext gefunden, dem Tetrastyl-Hof der Hadriansthermen. Aufgestellt war die Achilles-Penthesilea-Gruppe dort gegenüber einer Kopie der sogenannten Pasquino-Gruppe und einem nackten männlichen Torso, der eine Chlamys trug. Alle drei Statuen blickten nach Osten in Richtung des Hauptplatzes der Stadt, der Nord-Agora. Unsere Untersuchung verdeutlicht die thematische Absicht hinter diesem statuarischen Ensemble und die Intensität des Kontrastes zwischen Penthesilea und ihrem Pendant, dem jungen Krieger der Pasquino-Gruppe.

Das Material aus Aphrodisias, im Zusammenhang mit dessen bekanntem Fundkontext, ermöglicht neue Rekonstruktionen einer bedeutenden griechisch-römischen Statuengruppe und gibt Aufschluß über die Reparatur der Figuren und deren Aufstellung im 5. Jh. n. Chr.

The Achilles and Penthesilea Statue Group from the Tetrastyle Court of the Hadrianic Baths at Aphrodisias

Abstract: One of the highest-quality replicas of the Achilles and Penthesilea group was excavated at Aphrodisias in 1966–1967. Recent research has identified additional fragments belonging to the group. Study of these fragments clarifies our knowledge of this important replica and its Hellenistic original.

The Aphrodisias replica was discovered in its late antique context, in the Tetrastyle Court of the Hadrianic Baths. The Achilles and Penthesilea was juxtaposed with a replica of the so-called Pasquino Group and a nude male torso wearing a chlamys. All three statues faced east, toward the main square of the city, the North Agora. Our study elucidates the thematic intent behind this sculptural

ensemble and the poignancy of the contrast between Penthesilea and her pendant, the young warrior in the Pasquino group.

The material from Aphrodisias, together with its known find context, allows for new reconstructions of a major Greco-Roman statue group and elucidates this statue's repair and display throughout the fifth century C. E.

Aphrodisias Hadrian Hamamlarının Tetrastil Avlusundan Akhilleus-Penthesilea Heykel Grubu

Özet: Akhilleus-Penthesilea grubunun en üstün nitelikli kopyalarından biri, 1966–1967 kazılarında Aphrodisias'ta bulunmuştur. Son araştırmalar sayesinde de başka parçaların da bu gruba ait olduğunu saptamak mümkün oldu. Bu parçaların incelenmesi bu önemli kopya ve onun Hellenistik orijinali hakkındaki bilgilerimizi zenginleştirmektedir.

Aphrodisias kopyası Geç Antik konteksti içinde, Hadrian hamamlarının Tetrastil avlusunda bulunmuştur. Ayağa kaldırılan Akhilleus-Penthesilea grubu orada, Pasquino grubu olarak adlandırılan grubun bir kopyasının ve khlamys giymiş çıplak bir erkek torsosunun karşısında bulunmaktaydı. Her üç heykel de doğuya kentin merkezine doğru, Kuzey Agora'ya bakmaktadır. İncelememiz bu heykel topluluğunun ve Penthesilea ile eşi, Pasquino grubunun genç savaşçısı arasındaki kontrastın yoğunluğu ardındaki tematik amacı aydınlatmaktadır.

Aphrodisias malzemesi, bilinen buluntu kontekstiyle birlikte, önemli bir Yunan-Roma heykel grubunun yeni rekonstrüksiyonunu mümkün kılmakta ve MS 5. yüzyılda fi gurlerin onarımı ve ayağa kaldırılması üzerine bilgi sağlamaktadır.

Tommaso Ismaelli, Antike Architekturrestauration in Kleinasien. Eine Diskussion der Typologie, Techniken und Bedeutung mit Bezugnahme auf Beispiele von großflächigen öffentlichen Bauten in Hierapolis in Phrygien, einer erdbebengefährdeten Stadt im Westen der Türkei

Zusammenfassung: Dieser Artikel beschäftigt sich mit dem Phänomen der Architekturrestauration im Hellenismus und der Kaiserzeit. Aufgrund des Fehlens expliziter antiker theoretischer Betrachtungen der Ziele und Techniken der Restauration wird das Thema mithilfe der Archäologie analysiert, um die existierenden historischen und epigraphischen Forschungen zu ergänzen. In diesem Rahmen konzentriert sich der Text auf die Zeugnisse aus Kleinasien, beginnend mit einer Untersuchung der gut erhaltenen Bauten von Hierapolis in Phrygien (Pamukkale, Türkei), einer Stadt, die in einer stark erdbebengefährdeten Region liegt. Im ersten Teil des Artikels werden die antiken Restaurationsmaßnahmen diskutiert und eine Typologie der Reparaturen vorgeschlagen; die von den Monumenten Hierapolis' gewonnenen Erkenntnisse werden mit anderen Beispielen aus Kleinasien verglichen, um den Wert des technischen Wissens, das sich in den lokalen Werkstätten entwickelt hatte, hervorzuheben. Der zweite Teil legt eine kontextuelle Analyse der Restaurationsmaßnahmen vor, die das Gymnasion von Hierapolis betreffen, das zwischen dem 1. und 7. Jh. n. Chr. mehrere Umbauphasen durchlaufen hatte. Die systematische Studie der Südkolonnade der Palästra ermöglicht es, die verschiedenen Restaurationsmaßnahmen (Materialien, Herstellungstechniken usw.) aus einer diachronen Perspektive zu betrachten und die historisch bedingten Empfindlichkeiten zu zeigen, die die fortlaufenden Rekonstruktionen des Gebäudes bestimmten.

Ancient Architectural Restoration in Asia Minor Typology, Techniques and Meanings Discussed with Reference to Examples of Large-scale Public Buildings in Hierapolis of Phrygia, a Seismic City in Western Turkey

Abstract: This paper discusses the phenomenon of architectural restoration in Hellenistic and imperial times. In the absence of an explicit ancient theoretical treatment of the objectives and techniques of restoration, the topic is analysed using the tools of archaeology, in order to complement the existing historical and epigraphical research. In this framework, the paper focuses on the evidence from Asia Minor, starting with an examination of the well-preserved architectures of Hierapolis in Phrygia (Pamukkale, Turkey), a city lying in a highly seismic region. In the first part of this paper ancient restoration measures are discussed and a typology of repairs is proposed: the evidence gathered from the monuments of Hierapolis is compared to other examples, chosen from Asia Minor, in order to emphasise the value of the technical knowledge originating in the local workshops. The second part presents a contextual analysis of restoration measures affecting the Gymnasium of Hierapolis, which underwent numerous reconstructions between the 1st and the 7th centuries A. D. The systematic study of the south colonnade of the palaestra makes it possible to view the various restoration measures (materials, assembly techniques, etc.) from a diachronic perspective, showing the historically determined sensitivities which guided successive reconstructions of the building.

Anadolu'da Antik Dönemde Mimari Onarım. Batı Anadolu'da Deprem Bölgesinde Yeralan Frigya Hierapolis'inde Büyük Boyutlu Kamu Yapılarından Yola Çıkılarak, Tipoloji, Teknik ve Önemi Üzerine Bir Tartışma

Özet: Bu makale Hellenistik ve İmparatorluk dönemlerinde yapılmış mimari onarım üzerinedir. Restorasyon'un amaç ve tekniklerini ele alan teorik Antik Dönem incelemeleri olmadığından, tarihsel ve epigrafik araştırmalara ek olarak konu arkeolojik açıdan ele alınmaktadır. Metin bu çerçevede, büyük bir deprem tehlikesi gösteren Frigya Hierapolis'inde (Pamukkale) iyi korunagelen yapıların incelenmesiyle başlayarak Anadolu delillerine yoğunlaşmaktadır. Makalenin ilk bölümünde Antik onarım önlemleri tartışılmakta ve uygulanmış olan onarımların bir tipolojisi önerilmektedir. Hierapolis anıtlarından kazanılan gözlemler yerel işliklerde geliştirilen teknik bilgilerin değerinin vurgulanması için Anadolu'daki diğer örneklerle karşılaştırılmaktadır. İkinci bölümde, MS 1. yy ile 7. yy arasında çeşitli yapı değişikliklerine uğramış olan Hierapolis gymnasiumuna ilişkin onarım önlemlerinin bağlamsal analizleri irdelenmektedir. Palaestranın güney sütun sırasının sistemli incelenmesi sonucunda restorasyon önlemlerini (malzeme, üretim tekniği vs) diyakronik perspektif e gözlemeleme mümkün olmuş ve yapının sürekli olarak rekonstrüksiyonunu belirleyen tarihten kaynaklanan hassas noktalar gösterilebilmiştir.

Ine Jacobs – Marc Waelkens, Fünf Jahrhunderte Pracht. Die Nord-Süd-Säulenstraße von Sagalassos im 1. und 6. Jh. n. Chr.

Zusammenfassung: Die von 2005 bis 2009 durchgeführten Grabungen an der Nord-Süd-Säulenstraße von Sagalassos (SW-Türkei) erbrachten angesichts der Datierung in tiberische Zeit wertvolle Hinweise im Hinblick auf die sehr frühe Planung und Entstehung solch einer Straße in Kleinasien. Nach einer Nutzung von nahezu fünf Jahrhunderten wurde die Säulenstraße nicht zuletzt wegen ihrer zentralen urbanistischen Bedeutung vollständig erneuert. Die Maßnahmen umfassten den Neuaufbau der

Kolonnaden, die Ausbesserung des Straßenpflasters, die Errichtung einer neuen Treppe und eines Straßenbrunnens sowie die Neuaufstellung von Skulpturen. Als eines der seltenen Beispiele repräsentativer Säulenstraßen des 6. Jahrhunderts zählt die Nord-Süd-Säulenstraße von Sagalassos zu den letzten großen urbanistischen Unternehmungen der Spätantike im östlichen Mittelmeerraum. Der Beitrag widmet sich der Rekonstruktion der Hauptbauphasen der Säulenstraße von Sagalassos und stellt diese nach einer vergleichenden Analyse in Zusammenhang mit zeitgleichen Projekten in und außerhalb Kleinasiens.

Five Centuries of Glory. The North-South Colonnaded Street of Sagalassos in the First and the Sixth Century A. D.

Abstract: Excavations undertaken between 2005 and 2009 on the north-south Colonnaded Street of Sagalassos (southwest Turkey) have provided valuable information concerning the very early, Tiberian, planning and creation of such a street in Asia Minor. Moreover, after having functioned as the backbone of the town for almost five centuries, the street was thoroughly renovated. Its colonnades were reconstructed, the pavement repaired, a new staircase and a street fountain were installed, and a new statuary display was created. As such, it is also a rare example of a highly representative, sixth-century colonnaded street, as well as one of the last major civic undertakings in the entire Eastern Mediterranean. This article reconstructs the main building phases of the Colonnaded Street at Sagalassos in detail and puts them into context by comparing them with contemporaneous undertakings in and outside of Asia Minor.

Beş Yüzyil Boyunca İhtişam. Sagalassos'da MS 1. ve 6. Yüzyillarda Kuzey Güney Doğrultulu Sütunlu Cadde

Özet: 2005 ve 2009 yılları arasında Sagalassos'da kuzey-güney doğrultulu sütunlu caddede yürütülen kazı çalışmalarıyla Tiberius dönemine tarihlendirilmesiyle cadde Küçük Asya'da bu tür bir caddenin erken planlama ve oluşumu hakkında önemli bulgular ortaya çıkartmıştır. Yaklaşık beş yüzyıllık bir kullanımdan sonra şehrin belkemiği olan bu cadde kapsamlı olarak yenilenmiştir. Yenileme işlemleri arasında sütun sıralarının yeniden yapımı, yol döşemesinin onarımı, yeni bir merdivenin ve çeşmenin oluşumu ve yeni heykellerin yerleştirilmesi yer almaktadır. Yüksek prestijli altıncı yüzyıl sütunlu caddelerinin nadir bir örneğini oluşturan bu cadde, Doğu Akdeniz bölgesinde, Geç Antik dönemin en geç kentsel projelerinden birisini teşkil etmektedir. Makale, Sagalassos'taki sütunlu caddenin başlıca yapılaşma dönemlerini saptayarak ve karşılaştırmalı bir analizden sonra Küçük Asya'da ve dışında bulunan çağdaş yapı projeleriyle ilişkilendirmektedir.

Néhémie Strupler, Vorratshaltung im mittelbronzezeitlichen Boğazköy – Spiegel einer häuslichen und regionalen Ökonomie

Zusammenfassung: In der Mittelbronzezeit entstehen urbane Zentren in Zentralanatolien in engem Zusammenhang mit der Etablierung des altassyrischen Handelsnetzes. Die archäologischen Funde und Befunde von Boğazköy enthüllen den Sitz einer Handelskolonie, die als urbanes Zentrum in einer Regionalökonomie integriert ist. Dieser Artikel geht der Frage nach, wie Vorratshaltung in der Siedlung stattgefunden hat, indem die Architektur und die Lagerkapazität analysiert werden. Es wird argumentiert, dass neben der häuslichen, die zentralisierte Vorratshaltung, wie sie durch den Befund

des ›Pithosgebäudes‹ nachweisbar ist, eine bedeutende Rolle womöglich unter königlicher Kontrolle gespielt hat.

Storage at Boğazköy during the Middle Bronze Age – Mirror of a Domestic and Regional Economy

Abstract: During the Middle Bronze Age in central Anatolia urban centres appear in close connection with the establishment of the old Assyrian trade network. Archaeological structures and artefacts from Boğazköy reveal the seat of one of these colonies, which is involved as an urban centre in a dynamic regional economy. Through the analysis of architecture and storage capacities, this article addresses the storage practices of the settlement. It is argued that in addition to household storage, central storage, as is demonstrated by the discovery of the so-called ›Pithosgebäude‹, played an important role probably under royal control.

Boğazköy’de Orta Tunç Çağı Depolama Yöntemleri – Evsel Ekonomi ile Bölgesel Ekonomi Arasında

Özet: Orta Tunç Çağı’nda İç Anadolu’da Eski Asur Ticaret Kolonileri ağıyla yakın bağlantılı olarak kentsel merkezler oluşmuştur. Boğazköy’de ele geçen arkeolojik kalıntılar ve buluntular, yerel ekonomiye entegre edilmiş bir ticaret kolonisinin ait kentsel bir yerleşimin varlığını gösterir. Bu yazıda depo mimarisi ve kapasitesi irdelenerek yerleşimin depolama geleneği incelenmektedir. Evlere ait depoların yanısıra, Pithosgebäude (pitoslu yapı) adlı yapıda olduğu gibi, büyük olasılıkla krallığın kontrolü altında organize edilen merkezi depolamanın da önemli bir rol oynadığı ileri sürülmektedir.

Le stockage à Boğazköy au Bronze Moyen – Reflet d’une économie domestique et régionale

Résumé: En Anatolie centrale apparaissent pendant la période du Bronze moyen des centres urbains en association avec l’établissement de comptoirs commerciaux assyriens. Les artefacts et les structures mis au jour à Boğazköy révèlent le siège d’une de ces colonies impliquées dans une économie régionale dynamique. Grâce à une analyse de l’architecture et de la capacité de stockage, cet article étudie les pratiques de stockage de l’établissement. Il est démontré qu’en parallèle du stockage domestique, le stockage centralisé, comme l’illustre le bâtiment appelé Pithosgebäude, a joué un rôle fondamental, probablement sous contrôle royal.

Sabine Szidat, Versteinert durch Gorgos Blick

Zusammenfassung: Das Heiligtum von Gergas oberhalb des Marsyasflusses in Karien war der Gorgo gewidmet, die im Heiligtum die Gestalt eines Gorgoneions auf Athenas Brust hatte. Ausschlaggebend für eine solche Deutung ist die Etymologie von ΓΕΡΓΑΣ, worin eine dorisierende Form von Γοργω zu erkennen ist. Daraus ergibt sich, dass der ehemals vorhandene Brustschmuck der Göttin nicht eine polymast gebildete Brustplatte war, wie man bisher angenommen hat, sondern ein Gorgoneion. Alles, was von Gorgos versteinertem Blick getroffen wurde, ist mit ΓΕΡΓΑΣ beschriftet: Statuen, Stelen, Felsen, Bauten. Diese natürlich vorhandenen und künstlich geschaffenen Male repräsentieren barbarische Wesen wie Giganten oder Titanen. Unter den Gegnern Athenas ist Pallas namentlich zu benennen; er ist mit Statue B in der Nähe Athenas dargestellt. Pallas ist ein geläufiger Name von Titanen, Giganten und Heroen, wobei gleich mehrere davon in irgendeiner Form mit Athena zu tun haben. Die weitläufig in der Landschaft dargestellte Giganto- oder Titanomachie veranschaulicht das

Zurückdrängen der karischen Bevölkerung in der Kaiserzeit im Rahmen panhellenischer Bestrebungen.

Turned to Stone by Gorgo's Gaze

Abstract: The sanctuary of Gergas above the Marsyas River in Caria was dedicated to the Gorgo, who appeared in the sanctuary in the form of a gorgoneion on Athena's breast. The decisive factor for such an interpretation is the etymology of ΓΕΡΓΑΣ, which may be recognized as a Doricizing form of Γοργω. It follows from this that the goddess's formerly existent pectoral decoration was not a polymast breastplate, as has been assumed thus far, but a gorgoneion.

Everything that was turned to stone by Gorgo's gaze is inscribed with ΓΕΡΓΑΣ: statues, stelae, cliffs, buildings. These naturally existing or artificially created monuments represent barbaric beings like Giants or Titans. A notable adversary of Athena is Pallas; with Statue B he is depicted in proximity to Athena. Pallas is a common name among Titans, Giants and Heroes, several of whom have something to do with Athena in some form or other. Depictions of the Gigantomachy or Titanomachy scattered throughout the landscape illustrate the repression of the Carian population in the Imperial era as a result of Panhellenic ambitions.

Gorgo'nun Bakışıyla Taşlaşma

Özet: Karya'da Marsyas nehrinin [Çine Çay] yukarısında bulunan Gergas tapınağı Gorgo'ya adanmıştı. Tapınakta Athena'nın göğsünde bir Gorgoneion figürü yer almaktaydı. Böyle bir yoruma yol açan sebep, ΓΕΡΓΑΣ'ın Γοργω'nun dorlaştırılmış bir formu olduğu sonucuna götüren etimolojik boyuttur. Buradan çıkan sonuç, tanrıçanın göğüs bezemesinin şimdiye dek kabul edildiği gibi polymast oluşturulmuş bir göğüs levhası değil, bir Gorgoneion olduğudur.

Gorgoların taşlaştıran bakışıyla buluşan her şeye, ΓΕΡΓΑΣ yazılmıştır: Heykeller, steller, kayalar, yapılar. Bu doğal olarak bulunan ya da yapay olarak oluşturulan işaretler gigantlar ya da titanlar gibi barbar yaratıkları temsil etmektedir. Athena'nın düşmanları arasında Pallas'ın ismini belirlemek mümkündür; Athena'nın yakınında Heykel B ile canlandırılmıştır. Pallas, bir biçimde Athena ile ilgisi olan birçokları arasından, titan, gigant ve heroenların ortak ismidir. Birçok yerde betimlenen gigant ya da titanlar, İmparatorluk döneminde Karya ahalisinin panhellenik çaba duygularının bastırılması bağlamında bir ifade göstermektedir.

KURZMITTEILUNGEN

Ulrike Herrmann, Die Überwölbung der westlichen parodos im Odeion des Pergamener Gymnasiums – baugeschichtliche Beobachtungen anlässlich der Restaurierung 2012

Zusammenfassung: Nach dem Einsturz der westlichen parodos des Odeions im Frühjahr 2012 wurde eine Anastylose des Bogens durchgeführt, bei dem eine Vielzahl von Befunden, die Indikatoren der Bauaktivitätsphasen in diesem Bereich des Gymnasiums sind, dokumentiert wurde. So zeigen hellenistische Steinmetzmarken auf den verbauten Quadern die Wiederverwendung hellenistischen Steinmaterials in dem römischen Bau. Die Besonderheit der Bausituation ergibt sich zunächst aus der Verwendung einer steigenden Tonne, vermutlich zur Überwölbung eines ehemaligen Treppenzuganges. Durch die Verschneidung mit der benachbarten Ringtonne, die unter der cavea verläuft, wird die geometrische Ausformulierung noch gesteigert, was von der hohen Kunstfertigkeit der pergamenischen Handwerker in der Kaiserzeit zeugt.

The Vaulting of the Western parodos in the Odeon of the Gymnasium in Pergamon – Architectural Observations on the Occasion of the Restoration in 2012

Abstract: After the collapse of the western parodos in the Odeon early in 2012 an anastylosis of the arch was carried out that revealed multiple results indicating the main building phases in this area of the Gymnasium. Hellenistic stonemason's marks on the ashlar show the re-use of Hellenistic stone material in the Roman building. The distinctiveness of this construction results from the usage of a rising arch, probably formerly to vault a staircase in this entrance. The intersection with the adjacent circular vault, supporting the cavea, even enhances this geometrical shaping, which attests the high skills of Pergamene craftsmen in the Roman imperial era.

Pergamon Gymnasium'u Odeon Bati Parodos'unun Kubbe ile Örtülmesi – 2012 Yılı Onarımı Vesilesiyle Yapılan Mimari Gözlemler

Özet: Odeion'un batı parodosunun 2012 yılı baharında yıkılması üzerine kemerde bir anastilosis uygulanmıştır. Bu sırada Gymnasium bölgesinde yapım aşamalarına işaret eden çok sayıda buluntu belgelenmiştir. Kullanılan kesme taşlar üzerindeki Hellenistik döneme ait taşçı işaretleri, Hellenistik dönem taş malzemelerinin Roma dönemi yapısında yeniden kullanıldığını göstermektedir. Yapı vaziyetinin özelliği, özellikle gittikçe yükselen tonozla kendini göstermektedir. Burası olasılıkla o zamanki bir merdiven geçişini örtüyor olmalıydı. Cavea'nın altında olan bitişikteki tonozla kesişmesi nedeniyle geometrik ifadenin gücü daha da yükselmiş olup bu da İmparatorluk döneminde Pergamonlu sanatkarların becerisini göstermektedir.